

## NÂZÎ, Yozgatlı

(d.1286/1869-ö.1319/1902)  
âşık

Asıl adı Mustafa'dır. Yozgat'ın Yukarı Nohutlu Mahallesinde 1869 yılında, dünyaya geldi (İşıtman 1969: 5401). Babası, Yozgat'ın Çekerek ilçesinin Beyyurdu köyünden Yozgat'a göçen ve ticaretle uğraşan İsmail Efendi'dir (Onay 1940: 67-77). Küçük yaşlarda yetim kalan Nâzî, ağabeyi Ali Efendi tarafından büyütüldü. Yozgat'taki Alacalıoğlu Medresesini bitirdi (Polat 1947). Yozgat'ın tanınmış ailelerinden Çapanoğullarından Bekir Bey'in kızı Meryem Hanım ile evlendi (İşıtman 1969: 5401). Nâzî ile ilgili belgeler ve sözlü bilgiler kızı Naciye Bilecen ve torunu Naci Bilecen kanalıyla günümüze ulaştı. Memuriyete Yozgat'ta Tahrirat Kalemünde başladı. Başarı göstererek Orman Memurluğuna terfi etti. Uğradığı bir iftira sonucu memuriyetten ayrılmak zorunda kaldı (Polat 1947: 15). Torunu Naci Bilecen dedesinin uğradığı iftiranın sebebinin Sultan İkinci Abdülhamid'e yazdığı bir hicviye olduğunu söyledi (Oğuz 1992: 24). Nâzî, bir cirrit oyununun ardından oturduğu çimenlerden ölümüne sebep olan hastalığa yakalandı, çeşitli hastanelerde tedavi gördü, ancak kurtarılamadı (İşıtman 1969). 33 yaşında vefat eden Nâzî, Yozgat'ta Kevenli Burun'daki mezarlığa defnedildi. Bu bölge 1940'lı yıllarda yerleşime açılınca mezarı ve kitabesi kayboldu (Oğuz 1994: 129).

Nâzî'nin şiirleri çoğu Yozgatlı şairlere yer veren çeşitli cönk ve mecmuaların yanı sıra hakkında yazılmış makalelerde bulunmaktadır. A. T. Onay, on üç şiirini ve bazı mısralarını yayımladı (Onay 1940: 76-77). Rıza Polat, Nâzî'nin iki yüzden fazla kaside, gazel ve koşma yazdığını ifade etmektedir (Polat 1947: 16). Hece ve aruzla yazılmış doksan bir şiirinin yer aldığı bir mecmua, Çorum İl Halk Kütüphanesinin Yazmalar bölümünde 25231 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır (Oğuz 1992: 35). Mecmuada Fuzûlî, Nedîm ve Adlî gibi divan şiiri temsilcilerinin yanı sıra Gevherî, Emrah ve Ceyhunî gibi âşıkların şiirleri de yer almaktadır (Oğuz 1992: 36).

Medrese eğitimi gören Nâzî, saz çalıp atışmalar yapan gezgin bir âşık olmaktan ziyade bu tarzı kullanan bir "halk şairi" olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiirlerinde mahalli söyleyişler ve Yozgat bölgesi ağızlarında görülen kelimelerle karşılaşılır. Koşma şeklini daha çok kullandı, az sayıdaki aruzla yazdığı şiirlerinde ise gazel şeklini tercih etti (Oğuz 1992). A. T. Onay, Nâzî'nin dili ve üslubu hakkında "Şairin nazım lisanı az-çok tahsil ve terbiye görmüş fakat memleketinden çıkmamış bir Anadolu efendisi lisanıdır. Arapça ve Farsça kelime ve klişe terkipleri yerli yerinde kullanmıştır." değerlendirmesinde bulunur (Onay 1940: 52). Şiirlerinde karşısındaki ile konuşur şekilde bir söyleyiş biçimini tercih eden Nâzî, sevgilisine "cânâ," "tıfl-ı naz," "serv-i bülend," "sevdiğim," "kara gözlüm," "çeşm-i siyah" gibi klasik edebiyattan ve halk dilinden alınan sözlerle seslendi (Oğuz 1992: 58). Şiirlerinin ağırlıklı konusunu öncelikle mahlasına uygun olarak aşk, daha sonra genç yaşta yakalandığı hastalığın verdiği acılar oluşturdu. Medrese eğitimi sırasında şiirleriyle tanıştığı Fuzûlî'den etkilendiğini açık bir biçimde ortaya koyan gazelleri ve söyleyişleri bulunmaktadır. "Bir selam yolladım canan eline" mısraı ile başlayan ve "Canan Eli Bozlağı" olarak bilinen şiiri ölümünden sonra çok meşhur olmuş ve Hafız Süleyman tarafından taş plağa okunmuştur. Bu şiir Sabahattin Ali'nin *Ses* hikâyesinin (2011: 415) de konusunu oluşturmuştur.

**Açıklama [s1]:** : Madde başlarında şairlerin mahlaslarının olmasına özen gösterilmeli. Ancak şairin tanıtıcı özellikleri virgülden sonra yazılmalı.

**Açıklama [s2]:** Şairin ailesi hakkında bilgi verilmelidir.

**Açıklama [s3]:** Mesleğine ilişkin genel Bilgiler verilmelidir.

**Açıklama [s4]:** : Şiirleri parça parça yerlerde bulunan şairlerin eserleri hakkında bilgi veren yazarların görüşlerine ilişkin genel değerlendirmeler yapılabilir.

**Açıklama [s5]:** Şairi diğer şairlerden farklı kılan özelliklerinden bahsetmek yerinde olacaktır

**Açıklama [s6]:** Şiirlerinde kullandığı üsluba ve temalara yönelik değerlendirmeler.

**Açıklama [s7]:** Âşıkların şiirlerinin daha sonraki dönemlerdeki yansımalarının (roman, hikâye, sinema vb.) ortaya konulması biyografilere zenginlik katacaktır.

## Kaynakça

**Açıklama [s8]:** Kaynakça kısmı projenin Kaynakça Yazım Kuralları esaslı alınarak yazılmıştır.

İşıtman, Mahmut (Eylül 1969). “Âşık Nâzî (1863-1902).” *Türk Folklor Araştırmaları* 12, 242, s. 5401-5403.

Oğuz, M. Öcal (1992). *Yozgatlı Halk Şairi Nâzî*. Ankara: Feryal Matbaacılık.

Oğuz, M. Öcal (1994). *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü Bugünü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Onay, Ahmet Talat (Şubat 1940). “Yozgatlı Nâzî.” *Halk Bilgisi Haberleri*, s. 67-77.

Polat, Rıza. (Mart, 1947). “Yozgat Şairlerinden Mustafa Nâzî.” *Ülkü* C. I. s. 15-16.

Sabahattin Ali (2011). *Bütün Öyküleri: Kağnı, Ses, Esirler*. İstanbul: Yapı Kredi Yay.

**Prof. Dr. Mehmet Öcal Oğuz**  
Madde Yazım Tarihi : **14.07.2013**  
Güncelleme Tarihi :

## Eserlerinden Örnekler

### Koşma

**Açıklama [s9]:** Şiirin türü ilgili şiirin başına yazılmalıdır.

Bir selâm gönderdim canan eline

Acep şu günlerde yetişir m'ola

Bülbül de hasrettir gonca gülüne

Kavuşur da bir kez ötüşür m'ola

Ölürsem gurbette suyum kim döke

Nazlı yârim yok ki kefenim dike

Yârim hasretinle dert çeke çeke

Açılan yareler bitişir m'ola

Eser bad-ı sabâ deęer sem gibi  
Var mıdır âlemde olmuş ben gibi  
Vay bıçare Nâzî yâr da sen gibi  
Cięerinden yanıp tutuşur m'ola

Oğuz, M. Öcal (1992). *Yozgathı Halk Şairi Nâzî*. Ankara: Feryal Matbaacılık. 90.

**Açıklama [s10]:** Örnek şiirin nereden alındığı açık bir biçimde verilmelidir.

### Gazel

Ol Gül-i ruhsar yare gül dedim gülmem dedi  
Hûn-ı çeşmim ol periye sil dedim silmem dedi  
  
Eylesin hâlim gibi zülfün perişan senin saba  
Dilde muzır bend ü kin bil dedim bilmem dedi  
  
Dilde var yokla dedim gamzen okundan yareler  
Nâ-visâlidir senin em kıl dedim kılmam dedi  
  
Doldurup bir bade gül-renk eyledim takdim ana  
Bin reca kıldım gözüm nûş et dedim etmem dedi  
  
Dedi geç kaldım sohbeta aman ey Nâzî'yâ  
Payın öptüm gel mihmanım ol dedim olmam dedi

Oğuz, M. Öcal (1992). *Yozgathı Halk Şairi Nâzî*. Ankara: Feryal Yay. 120.